

Redactionele noot: Onder welke omstandigheden maken stedelijke ruimten deel uit van het publieke domein? Vooral in kleinere steden hebben bestaande pleinen vaak hun betekenis en functie van podium voor informele ontmoetingen en belangrijke bijeenkomsten verloren. Het project 'Free Market' zoekt naar strategieën om de schijnbaar onverbidelijke teloorgang van het publieke domein ten goede te keren.

Over marktplaatsen en de architectuur van het publieke domein

Jeffrey Bolhuis, Tara Kennedy

*Het publieke domein, gezien als de wereld die wij gemeen hebben, brengt ons tezamen en verhindert tevens dat wij, bij wijze van spreken, over elkaar struikelen.*¹

*Het bestaan echter van een publiek domein, met de daaruit voortvloeiende transformatie van de wereld in een samenhangend bestel van dingen, dat mensen bijeen en in relatie met elkaar brengt, is geheel afhankelijk van permanentie.*²

Stadjes op het platteland vormen een wezenlijk onderdeel van de historische en hedendaagse Ierse samenleving. In Ierland woont één op de drie mensen in een provinciestad. Dit zijn plaatsen met een heel eigen identiteit, die een belangrijke functie hebben in de bredere rurale omgeving.

Ierse provinciesteden ontwikkelden zich veelal rond marktplaatsen, die fungeerden als het economische en sociale middelpunt van de stad en haar agrarische achterland. Deze marktplaatsen waren generaties lang onmisbaar voor de plattelandsgemeenschap. Hier kwamen de stedelingen, bezoekers, handelaren en de boeren met hun vee samen; de markten boden plaats aan belangrijke bijeenkomsten in het kader van het economisch, cultureel en sociaal verkeer. Tegenwoordig hebben veel Ierse marktpleinen hun functie van essentiële openbare ruimte verloren en daarmee hun belang als plaats van uitwisseling en samenkomst. Marktpleinen worden nu vaak alleen nog als parkeerplaats gebruikt, terwijl de grote supermarkten aan de rand van de stad zich hebben ontwikkeld tot de belangrijkste handels- en winkelcentra. Veel winkels en markthallen in de binnensteden staan leeg of zijn zelfs in verval geraakt. Ierse provinciesteden hebben nog steeds te lijden onder de gevolgen van de economische crisis, die meer dan tien jaar geleden begon, en lijken achter te blijven bij de wereld(economie), die gericht is op de snelgroeiende centra van de grote steden. Ook vallen provinciesteden meestal buiten het hedendaagse discours over ruimtelijke

ontwikkeling, omdat ze niet goed in de heersende tweedeling tussen stad en platteland passen.

In 2017 kreeg ons, toen recent gevormde collectief van zes architecten en ontwerpers de opdracht om het Nationaal Iers Paviljoen op de biënnale van Venetië 2018 te cureren en te ontwerpen.³ Ons ontwerp voor een paviljoen, genaamd Free Market, bestond uit een architectuurtentoonstelling en een doorlopend gezamenlijk project dat het belang en de mogelijke toekomst van kleine marktsteden in Ierland verkent.

Met Free Market hebben we onderzocht of vergeten marktruimten opnieuw een rol kunnen gaan spelen bij de wederopbouw van duurzame gemeenschappen in kleine steden; een actuele vraag in het licht van de vele maatschappelijke en ecologische uitdagingen waar onze wereld voor staat. Gegeven hun bescheiden omvang en de aanwezige sterke sociale verbanden kunnen provinciesteden mogelijk opnieuw de veerkrachtige, inclusieve gemeenschappen worden, die verbonden waren met het productieve en natuurlijke landschap er omheen. De centra zouden niet alleen de dagelijkse voorzieningen kunnen bieden, maar ook een plek zijn voor informele bijeenkomsten en culturele evenementen – op loopafstand van de meeste woningen.

De naam van het project, Free Market, kan op twee manieren worden gelezen: enerzijds suggereert deze dat marktruimten uit hun huidige situatie – inclusief de prioritering van auto's boven mensen – moeten worden bevrijd; anderzijds verwijst de naam naar het onderliggende

¹ Hannah Arendt, *Vita Activa. De mens, bestaan en bestemming* (Utrecht/Antwerpen: Uitgeverij Het Spectrum, 1986), 59.

² Ibid., 61.

³ Free Market is bedacht, georganiseerd, geïnitieerd en ontworpen door Jeffrey Bolhuis (AP+E), Jo Anne Butler (Superfolk), Miriam Delaney (TU Dublin), Tara Kennedy (Culturstruction), Orla Murphy (Custom) en Laurence Lord (AP+E).

Over marktplaatsen en de architectuur van het publieke domein
Jeffrey Bolhuis, Tara Kennedy

Editorial Note: Which are the conditions for urban spaces to be understood as a public realm? Especially in smaller towns the existing squares have often lost their meaning and their function as a stage for informal encounters and significant gatherings. The 'Project Free Market' examines strategies for turning around the seemingly inexorable demise of the public realm.

On Marketplaces and an Architecture of the Common

Jeffrey Bolhuis, Tara Kennedy

*The public realm, as the common world, gathers us together and yet prevents our falling over each other, so to speak.*¹

*Only the existence of a public realm and the world's subsequent transformation into a community of things which gathers men together and relates them to each other depends entirely on permanence.*²

Small rural towns are an essential part of historical and contemporary Irish society. One in three people in Ireland live in a town and these are places with a very distinct identity that occupy an important place in their wider rural context.

Irish towns often evolved around marketplaces, which functioned as the economic and social hubs of the towns and their agricultural hinterland. For generations, these marketplaces had a vital function in the life of rural communities. These were the places where townfolk, visitors, traders, farmers and even livestock would congregate and in this way formed the stage for important gatherings as well as economic, cultural and social exchange. Today, many of Ireland's market squares have lost their function as important public spaces and have seen their role as a place for exchange and congregation significantly diminished. This is illustrated by the fact that many are now used merely as car parks and that large supermarkets on the edge of towns have taken over as the main places for commerce and shopping, leaving many shops and market houses in the town vacant or even derelict. Many towns themselves are still suffering the effects of the economic crisis – which started now more than ten years ago – and seem to have fallen by the wayside in a world (economy) that is focussed on fast-growing urban centres. Small towns are also mostly left out of the contemporary discourse on spatial development,

as they do not neatly fit in the prevailing dichotomy of urban versus rural.

In 2017 our newly formed group of six architects and designers received the commission to curate and design the National Irish Pavilion at the Venice Biennale 2018.³ Our proposal for the pavilion, named Free Market, is an architecture exhibition and on-going collaborative project that explores the importance and possible future of small market towns in Ireland.

With Free Market we explored whether the currently overlooked market spaces can once again play a critical role in re-establishing sustainable communities in small towns. This is a very timely question in light of the many societal and ecological challenges that our world is facing. With their modest scale and inherent strong social bonds, towns could potentially support resilient and inclusive communities that are directly connected with their surrounding productive and natural landscape. Their centres could offer everyday amenities, a place for informal social gatherings as well as important cultural events – within walking distance of most homes.

The project title, Free Market, can be read in two different ways: on the one hand it suggests that we should free the market spaces from their current predicament, including the prioritisation of cars over people, and on the other it alludes to the underlying mechanisms of the 'free market' economy, which prioritise

¹ Hannah Arendt, *The Human Condition* (Chicago: The University of Chicago Press, 1998 [1958]), 50.

² Ibid., 50.

³ Free Market was conceived, curated, commissioned and designed by Jeffrey Bolhuis (AP+E), Jo Anne Butler (Superfolk), Miriam Delaney (TU Dublin), Tara Kennedy (Culturstruction), Orla Murphy (Custom) and Laurence Lord (AP+E).

On Marketplaces and an Architecture of the Common
Jeffrey Bolhuis, Tara Kennedy

mechanisme van de vrije markteconomie waar geldelijk gewin op de korte termijn belangrijker wordt gevonden dan gezonde gemeenschappen, sociaal kapitaal en duurzame ontwikkeling.

Arendt beschrijft hoe in 'de wereld' de begrippen 'werk', 'arbeid' en 'handelen' (en daarmee de domeinen van het sociale, het economische, het culturele en het politieke) met elkaar samenhangen. Evenzo was het voor ons cruciaal om niet alleen de ruimtelijke aspecten van de marktplaatsen te onderzoeken, maar ook de culturele, sociale, economische en politieke. Centraal in ons onderzoek stond een nauwkeurige verkenning van het dagelijkse leven in provinciesteden en de manier waarop dat zich verhoudt tot onderliggende sociale, ruimtelijke, culturele, politieke en economische structuren. Met deze aanpak hebben we ook willen benadrukken hoe belangrijk het is om bestaande gebouwde en sociale weefsels te waarderen en om ervan te leren; om over de ontwikkeling van plattelands-gemeenschappen te kunnen nadenken zonder te leunen op de huidige, op groei gebaseerde modellen.

De oorspronkelijke marktplaats is ontworpen als een open en vrij toegankelijke, uitnodigende ruimte waar mensen zich zonder voorafgaande toestemming of andere belemmeringen konden verzamelen. Iedereen kon er gebruik van maken, zonder expliciet deel uit te maken van een bepaalde groepering. Sociale structuren vormden en hergroepeerden zich tegen de achtergrond van niet alleen reguliere evenementen zoals weekmarkten, maar ook buitengewone gebeurtenissen zoals jaarmarkten of

(voorheen) rituelen. Maar het feit dat deze inclusieve ruimten mensen in staat stelden vrijelijk in grote groepen samen te komen, had ook duidelijke politieke implicaties. Zoals Mark Pimlott schreef in zijn commentaar bij ons project: 'Het marktplein als openbare ruimte is ook een politieke ruimte, waar verschil mogelijk is, waar betrokkenheid gewenst is, waar het individu geneigd is zich kwetsbaar op te stellen en waar aandacht voor de ander nodig is.'⁴

Zoals deze pleinen zich nu voordoen, zijn ze meestal niet beschikbaar voor mensen of enige (ongepande) samenkomst. Ze zijn vol met verkeer, geparkeerde auto's en een overvloed aan borden en paaltjes. Aan de randen van het plein projecteren handgemaakte winkelborden, die meestal alleen de familienaam van de eigenaar tonen, nog steeds een bescheiden menselijke aanwezigheid op het plein, maar meestal zijn de pleinen niet langer het speelveld van het openbare leven.

Het gaat hier om de vraag, voor wat of voor wie de gemeenschappelijke ruimte in onze provinciesteden bedoeld is en hoe die zich verhoudt tot hun ontwerp en gebruik, onderliggend beleid en de politiek. Achteraf gezien hebben we een project ontwikkeld dat in de lijn ligt van Arendt's bespiegelingen over de politieke aspecten van de openbare ruimte:

Het door anderen worden gezien en gehoord ontleent zijn betekenis aan het feit, dat ieder ziet en hoort vanuit een andere positie. Dit is de zin van het openbare leven (...) Slechts waar dingen door velen kunnen worden gezien in een verscheidenheid van aspecten zonder van karakter te veranderen, zodat zij die zich met deze dingen bezighouden weten dat zij hetzelfde zien, hoezeer verschillend zij het ook mogen zien, kan de werkelijkheid van de wereld haar ware en betrouwbare gestalte krijgen.⁵

Parallel aan Arendt's visie op de betekenis van het openbare leven is de belangrijkste functie van een marktruimte, en van het publieke domein in het algemeen, om mensen, geschiedenissen, verhalen en verschillende perspectieven bij elkaar te brengen. Deze notie hebben we als primaire drijfveer voor ons project en aanpak gebruikt. We waren dus niet geïnteresseerd in het presenteren van een enkele didactische visie, maar we kozen voor een open platform, met als doel de collectieve intelligentie te benutten en verschillende gezichtspunten te verzamelen, waaraan we ons huidige denken en gedrag konden toetsen. Een open platform dat uitdaagde om verder te discussiëren en dat kansen zou opperen en interdisciplinaire samenwerking stimuleren.

⁴ Mark Pimlott, *Free Market News*, gepubliceerd ter gelegenheid van de architectuurbiënnale in Venetië, 2018.

⁵ Arendt, *Vita activa*, op. cit. (noot 1), 64.

Free Market exhibition at the Irish Pavilion, Venice Biennial, 2018 / De Free Market tentoonstelling in het Ierse paviljoen, biënnale van Venetië, 2018

short-term financial gain over healthy communities, social capital and sustainable development.

Just as Arendt describes how in 'the world' the concepts of 'work', 'labour' and 'action' (and with that the social, economic, cultural and political realms) are all interrelated, it was crucial for us to investigate the market spaces not merely as a spatial question but also as a cultural, social, economic and political one. Central to our research was the close examination of the everyday life in towns and how this relates to the underlying social, spatial, cultural, political and economic structures. With this approach we also sought to highlight the importance of valuing existing built and social fabrics and learning from them, in order to consider the development of rural communities beyond current growth-based models.

The marketplaces in their original form were designed as open and freely accessible spaces that invited people to gather without any permission or obstruction. Anyone could use them, without explicitly being part of a particular group or predesigned configuration. Social structures were formed and reformed against the backdrop of regular events like the weekly market, but also through extraordinary events such as annual fairs or, formerly, rituals. These were inclusive spaces allowing for chance meetings and encounters. Yet the fact that these spaces allowed people freely to congregate in large groups also had clear political implications. As Mark Pimlott wrote in his reflection

Drone photo of the market square in Kilrush, Ireland / Dronefoto van het marktplein van Kilrush, Ierland

on our project: 'The market square as a public space is also a political space, which accommodates difference, and obliges engagement, and induces vulnerability of the self and necessitates attention to the other.'⁴

In their contemporary configuration these spaces are for the most part unavailable for people or any (unplanned) congregation. They are filled with traffic, parked cars and an abundance of signs and bollards. At the edges of the square handmade shop signs, which commonly only display the family name of the owner, still project a small sense of human presence onto the square, but mostly the marketplaces are no longer the territory of public life.

What is at stake here is the question of what or who the shared spaces of our towns are meant for and how this is connected to their design, use and underlying policies and politics. In hindsight, we have developed the project in line with Arendt's reflection on the political aspects of public space:

Being seen and being heard by others derive their significance from the fact that everybody sees and hears from a different position. This is the meaning of public life . . . Only where things can be seen by

⁴ Mark Pimlott, *Free Market News*, published on the occasion of the Biennale di Architettura, Venice, 2018.

Historical image of the market square of Clones, Ireland / Historisch beeld van het marktplein van Clones, Ierland

De biënnalotentoonstelling in Venetië in 2018 bestond uit een grote verscheidenheid aan beeldmateriaal van casestudies, maquettes, fotografische studies, geluidspanorama's, verhalen en analyses van een scala aan medewerkers, zoals kunstenaars, planners, academici, marktcoöplui, schrijvers, beleidsmakers en fotografen. Deze belichtten niet alleen de problemen en mogelijkheden van de provinciestad, maar presenteerden ook verschillende visies op het leven in deze marktstadjes met hun rijke sociale, gebouwde en ervaren kwaliteiten. De tentoonstelling was in grote lijnen ontworpen als een marktplein, om een ruimte te scheppen waar mensen konden vertoeven, elkaar ontmoeten, rondsnuffelen en in gesprek raken. Een deel van het paviljoen had de vorm van een toonbank of marktkraam, waar bezoekers en paviljoenhouders elkaar konden spreken en wij het verband tussen economische en sociale uitwisseling (of waarde) konden vertolken.

Uit de presentatie van dit specifiek Ierse onderwerp tijdens de biënnale van 2018 bleek dat het onderwerp universele ideeën bevatte, die veel weerklank vonden bij bezoekers uit de hele wereld. Natuurlijk was het belangrijk om het gesprek over deze, op het internationale toneel grotendeels over het hoofd geziene plaatsen op gang te brengen. Het belangrijkste element van ons voorstel was echter dat het project rechtstreeks betrekking zou hebben, en een positieve invloed zou uitoefenen, op de provinciesteden en het leven van de mensen waar het over ging. Daarom was het paviljoen ontworpen als een volledig demontabel geraamte dat na de afsluiting van de biënnale

naar Ierland werd verscheept. Vervolgens zijn we met de tentoonstelling provinciesteden in het hele land afgereisd, waar we de onderdelen telkens op het marktplein opbouwden als een op maat gemaakt openluchtpaviljoen. Met deze installaties hebben we een collectieve ruimte voor samenkomsten, creatieve activiteiten, voorstellingen en discussies gecreëerd en zijn we erin geslaagd mensen uit verschillende provinciesteden en disciplines met elkaar in contact te brengen, en stemmen hoorbaar te maken, die vaak buiten het publieke debat blijven. Het ging om mensen uit kleine steden, scholieren, bedrijven, lokale overheden, handelaren en actiegroepen. We hebben geluisterd en gesprekken gevoerd tijdens openbare feestelijke openingen, door lokale historici geleide wandeltochten, op speciale marktdagen, gedurende workshops met lokale actiegroepen en buurtbewegingen, tijdens opnamen van gesprekken met de *vox populi* en, informeel, tijdens het drinken van eindeloze kopjes thee. Samen met de bevolking van de provinciesteden hebben we een duidelijk beeld weten te schetsen van de vele lokale problemen waarmee zij geconfronteerd worden. Daarnaast hebben we het potentieel, de levendige sociale structuren en het rijke architecturale erfgoed van hun woonplaatsen onder de aandacht kunnen brengen.

Naarmate het project vorderde, slaagden we er ook in direct contact te leggen met het politieke etablissement, en hebben we ministeries en de minister-president bij het gesprek betrokken. De resultaten van ons onderzoek en nationale rondreis is gepresenteerd aan de Irish Joint Parliamentary Committee of Rural and Community Development.

Met Free Market hebben we getracht het traditionele domein van de architectuurtentoonstelling te overstijgen. We hebben ons actief beziggehouden met de ruimtelijke, lokale en politieke context van ons onderwerp. We hebben een inclusieve ruimte gecreëerd waar een grote verscheidenheid aan mensen en ideeën bijeenkomt, die vertegenwoordiging en identiteit mogelijk maakt en collectieve actie vergemakkelijkt en zo aanwijzingen geeft voor de ontwikkeling van nieuwe manieren om het publieke domein in onze marktsteden collectief te verbeelden.

In dit project, dat uitgaat van het publieke domein in het algemeen en met name de centrale marktpleinen in Ierse provinciesteden, wordt het belang van deze ruimten begrepen als, zoals Hannah Arendt zou zeggen: 'dat wat mensen samenbrengt'.

Vertaling: InOtherWords, Maria van Tol

Free Market National Tour: Castleblayney, Ireland, 2019. Following on from the exhibition at the Venice Biennale, Free Market is now touring Ireland as it visits the towns the project is addressing, organising public events, collecting stories and sharing ideas/ Free Market National Tour: Castleblayney, Ireland, 2019. Na Venetië, toert Free Market nu door Ierland om de onderzochte steden op te zoeken. Er worden publieke evenementen georganiseerd, verhalen verzameld en ideeën gedeeld

many in a variety of aspects without changing their identity, so that those who are gathered around them know they see sameness in utter diversity, can worldly reality truly and reliably appear.⁵

Parallel to Arendt's view on the meaning of public life, the most important function of a marketplace – and of the public realm in general – is its ability to gather people, histories, stories and a plurality of perspectives. It is this notion that we used as the primary driver for our project and approach. We were therefore not interested in presenting a singular didactic vision, but chose to create an open-ended platform that harnessed collective intelligence by inviting a diversity of viewpoints that would question our current thinking and behaviour, invite further discussion, reveal new opportunities and stimulate cross-disciplinary collaboration.

The exhibition at the Venice Biennale presented a diversity of imagery from case studies, models, photographic studies, soundscapes, stories and policy analysis, from a wide range of contributors, such as artist, planners, academics, market traders, writers, policy-makers and photographers. These highlighted both issues and potential within the towns as well as offering different views into the life in small market towns with their rich social, material and experiential qualities. The design of the support structure of the exhibit reproduced the most important aspects of a market square, as it created a space for people to linger, meet, browse and engage in conversation. Part of the pavilion adopted the format of a shop counter or market stand, which provided a place of interaction among visitors and invigilators of the pavilion, which allowed us to highlight the connection between economic and social exchange or value.

From presenting this particular Irish topic within the setting of the biennale, it became apparent that the subject matter held within itself more universal ideas, that strongly resonated with visitors from around the globe. Although there was already significant value in initiating a conversation about these largely overlooked places on this international stage, the most crucial element of our proposal was that this project should directly address and have a positive impact on the towns and lives of people that we were discussing. Consequently, we designed the pavilion as a fully demountable framework that was shipped to Ireland at the closing of the biennale. The exhibition then travelled to towns across the country where its elements were reconfigured as a bespoke outdoor pavilion for each market square. With this series of installations we created a collective space for meetings, creative action, performances and discussion and we were able to connect people in different towns and disciplines and include voices that have often been left out of the public

conversation. These included the people living in small towns, school pupils, businesses, local councils, traders and action groups. Our listening and conversations happened during public opening events, on walking tours by local historians, at special market days, through workshops with local action and community groups, 'Vox Pop' recording sessions and informally over many cups of tea. Together with the people in each town we were able to create a clear picture of the many local issues that they were facing and also bring to the fore the potential, vibrant social structures and rich architectural heritage that exists in their towns.

As the project progressed we were also able to directly connect with the political sphere and have brought governmental departments and the prime minister into the conversation and presented the findings of our research and national tour to the Irish Joint Parliamentary Committee of Rural and Community Development.

With Free Market we have sought to go beyond the traditional realm of the architecture exhibition by actively engaging with the spatial, local and political context of our subject matter. In doing so we have created an inclusive space that brings together a diversity of people and ideas, provides agency and identity, facilitates collective action and so offers clues for new ways to collectively reimagine the public realm in our market towns.

Taking the public realm, and in particular the marketplaces that formed the centre of many Irish towns, as the starting point of the project considers the importance of these spaces as Arendt might understand them as that 'which gathers men together'.

⁵ Arendt, *The Human Condition*, op. cit. (note 1), 57.